

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

**2026-YIL / IYUN/6-SON,
V-QISM**

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
V-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqov **Salimov Oqil Umrzoqov**, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

KORPORATIV BOSHQARUVDA ESG TAMOIYLLARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY TAHLILI.....	12
I. R. Berdikulova	
TEKSTIL SANOATIDA SUV ISTE'MOLI VA QAYTA ISHLASH ULUSHI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK: 20 DAVLAT MISOLIDA KORRELYATSIIYA VA K-MEANS KLASTER TAHLILI.....	16
Zayniyev Diyorbek Zokir o'g'li	
Turobova Hulkar Rustamovna	
O'ZBEKISTONDA BIZNES BIRLASHUVLARINI HISOBGA OLISHNI MHXS (IFRS) 3 ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	24
Davletov Ikrom Raximberganovich	
VINOCHILIK SANOATI KORXONALARIDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI TASHKIL QILISH VA O'TKAZISH TARTIBI.....	33
Jo'rayev Dilshod Xudoyqulovich	
СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ	38
Абдуллаева М.Б.	
AGROSANOAT MAJMUASIDA INTEGRATSION TUZILMALARNING ISTIQBOLLI SHAKLLARINING NAZARIY ASOSLARI.....	44
Murodov Sherzodbek Murod o'g'li	
RESPUBLIKADA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING BOZOR MEXANIZMI.....	51
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MAHALLALARDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHGA KO'MAKLASHISH.....	55
Niyozov Zuxur Davronovich	
Yarlaqabov Faxriddin Baxodir o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОТЧЕТА О ФИНАНСОВОМ ПОЛОЖЕНИИ КОМПАНИИ В СООТВЕТСТВИИ С ТРЕБОВАНИЯМИ МСФО	58
Худойкулова Дилора Дилмуродовна	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSIYALARI TARKIBI VA ULARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINING IQTISODIY TAHLILI.....	64
Karimova Saodatxon Ulug'bek qizi	
XALQARO MOLIVAVIY HISOBOT STANDARTLARIGA MUVOFIQ JORIY AKTIVLARNI HISOBGA OLISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	71
Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
DAVLAT TOMONIDAN TURIZM SOHASINI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	77
Karimova Dilafruz Sadridin qizi	
МЕТОДЫ АНАЛИЗА ЦИФРОВИЗАЦИИ В РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	82
Ахмедова(Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
AHOLI ZICH JOYLASHGAN HUDUDLARDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARI VA XORIJIY TAJRIBA TAHLILI	89
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
Nematjonova Risolatxon Dilshodbek qizi	
JANUBIY KOREYA TAJRIBASIDA CHIQINDILARNI BOSHQARISHDA EPR TIZIMI VA RAQAMLI YECHIMLARINING O'RNI	94
Otarbayev Zamir Zairovich	

SANOAT SALOHİYATI SAMARADORLIGINI INVESTISIYALAR ASOSIDA OSHIRISHNING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI	100
Urazaliyev Bekzod Sultanbayevich	
ЦИФРОВЫЕ НАВЫКИ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЖЕНСКИХ КАДРОВ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	107
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TURIZM SUG'URTASI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	113
Хо'jamov Akbar Bahriddinovich	
KELAJAKDAGI GLOBAL VA MINTAQAVIY IQLIM O'ZGARISHI HAMDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ZARURIYATI.....	118
Djumayev Askar Xaydarovich	
SAMARQAND VILOYATI UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA RESURSLARNI BOSHQARISH SAMARADORLIGI.....	123
Erdonov Muhammadamin Erdon o'g'li	
Qahhorova Nargiza Qahramonovna	
Rafiqjonov Damir Raxim o'g'li	
Jamilov Firdavs Otabek o'g'li	
ПУТИ РАСШИРЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УПРАВЛЕНИИ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ	129
Норкулов Хабибулло	
Абдурасулова Шахзода	
Бахриддинов Дилшодбек	
NATIV BRENDING VOSITASI SIFATIDA UGC VA EGC: GLOBAL TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTON BOZORIGA MOSLASHUV	135
Yuldasheva Mahliyo Baxtiyor qizi	
SOLIQ TO'LOVCHILARGA XIZMAT KO'RSATISHDA RAQAMLASHTIRISH ORQALI SOLIQ MA'MURCHILIGINING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	138
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich	
НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ И ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЦИФРОВОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ ПРИ УПРАВЛЕНИИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССАМИ	147
Джуманов А.А.	
BANK SEKTORIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA XARAJAT SAMARADORLIGI: XALQARO TAJRIBA ASOSIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	157
Masharipova Durdona Ulug'bekovna	
РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ.....	164
Джуманов А.А.	
DAVLAT XARIDLARIDA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN NARXLAR MODULINI JORIY ETISH: KORRUPSIYAGA QARSHI KOMPLAYENS, HISOBDORLIK VA RAQOBATNI KUCHAYTIRISH YO'NALISHLARI.....	174
Rahmanov Furqat Temirovich	
АНАЛИЗ НА ОСНОВЕ МОДЕЛИ АЛЬТМАНА ПРИ ОЦЕНКЕ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Ибрагимов Гайратжон Артикович	
TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI BOSHQARISHNINZ ZAMONAVIY MODELLARI VA KOMPLAYENSNAZORAT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH	186
Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich	
SUN'IY INTELLEKTNING MEHNAT UNUMDORLIGI VA MOBILLIGIGA TA'SIRI.....	192
Shakarov Zafar Gafforovich	

URGUT ERKIN IQTISODIY ZONASIDA SANOAT TARMOQLARINI KLASTERLASH SAMARADORLIGINING TAHLILI	198
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich	
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li	
Uzoqov Rafiq O'lmas o'g'li	
INFRATUZILMA INVESTITSİYALARINING AHOLI FAROVONLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA HUDUDIY XUSUSIYATLARI	204
Jiyanov Laziz Najimovich	
«ЗЕЛЁНОЕ» ВОДОСНАБЖЕНИЕ В ЗАСУШЛИВЫХ РЕГИОНАХ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	210
Курбанова Дилфуза Махсудовна	
TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIKPSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	217
Karimova Feruza Xamidullayevna	
PAXTACHILIKDA ZAMONAVIY AGROTEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISH VA EKOLOGIK MUVOZANAT TA'MINLASHNING IQTISODIY MEXANIZMI.....	221
Ishniyazov Zoxid Normamatovich	
FUQAROLAR MUROJAATLARI MA'LUMOTLARI ASOSIDA HUDUDLARNING IJTIMOIIYIQTISODIY RIVOJLANISH DARAJASINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	226
Inomov Daniyar Valijonovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA QIMMATLI QOG'OZLAR BILAN OPERATSIYALARNI TAKOMILLASHTIRISH: HOLAT TAHLILI VA TAVSIYALAR.....	232
Niyozov Zuhur Davronovich	
Xolmurotov Sardor	
Haydaraliyev Avaz	
YAQIN SHARQDA TURIZM EKSPORTI STRATEGIYALARI VA ULARNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI: BAA VA SAUDIYA ARABISTONI TAJRIBASI ASOSIDA QIYOSIY TAHLIL	238
Tolibova Aziza To'lqin qizi	
BANKLARDA IJARA MUOMALALARINI TARTIBGA SOLUVCHI ME'YORIY - HUQUQIY ASOSLAR VA XALQARO STANDARTLAR.....	243
Sativaldiyeva Gulchexra Xudayberdiyevna	
QURILISH MATERIALLARI KORXONALARIDA STRATEGIK RISK-MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	247
Masharipova Sevara	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	251
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
Muhammadjonova Iroda Bahodir qizi	
BALIQCILIK TARMOG'INI INTENSIV RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	256
Iskandar Yunusov	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI: AGROEKOLOGIK VA IJTIMOIIY-IQTISODIY YONDASHUVLAR INTEGRATSIYASI	262
Mirzanov Berdak Joldasbeovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING IPOTEKA KREDITLASH JARAYONINI OPTIMALLASHTIRISH MEXANIZMLARIGA TA'SIRI	268
A'zamxo'jayeva Nihol	

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING IPOTEKA KREDITLASH JARAYONINI OPTIMALLASHTIRISH MEXANIZMLARIGA TA'SIRI

A'zamxo'jayeva Nihola
Doctoral Student, Tashkent State University of Economics
Tashkent, Uzbekistan
ORCID: 0009-0009-5556-8844
E-mail: niholaazamxojayeva@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli texnologiyalarning ipoteka kreditlash jarayonini optimallashtirish mexanizmlariga ta'siri ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot adabiyotlar tahlili va muallifning ilmiy yondashuvlari asosida olib borilib, sun'iy intellekt, blokcheyn texnologiyasi, katta ma'lumotlar (Big Data) va avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish tizimlari kabi zamonaviy raqamli vositalarning ipoteka bozorini transformatsiya qilishdagi o'rni o'rganilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalarni joriy etish ipoteka kreditlashda risklarni baholash sifatini oshiradi, tranzaksiya xarajatlarini kamaytiradi hamda mijozlarga xizmat ko'rsatish samaradorligini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Kalit so'zlar: raqamli texnologiyalar, ipoteka kreditlash, sun'iy intellekt, blokcheyn, moliyaviy texnologiyalar, kredit skoringi, to'lov qobiliyatini baholash.

Abstract. This article provides a scientific and theoretical analysis of the impact of digital technologies on mechanisms for optimizing the mortgage lending process. The study is based on a review of the relevant literature and the author's analysis and examines the role of modern digital tools, such as artificial intelligence, blockchain technology, big data, and automated decision-making systems, in transforming the mortgage market. The findings indicate that the implementation of digital technologies improves the quality of risk assessment in mortgage lending, reduces transaction costs, and significantly enhances customer service efficiency.

Keywords: digital technologies, mortgage lending, artificial intelligence, blockchain, financial technologies, credit scoring, creditworthiness assessment.

Аннотация. В данной статье представлен научно-теоретический анализ влияния цифровых технологий на механизмы оптимизации процесса ипотечного кредитования. Исследование основано на обзоре научной литературы и авторском анализе. Особое внимание уделено изучению роли современных цифровых инструментов, таких как искусственный интеллект, технология блокчейн, большие данные (Big Data) и автоматизированные системы принятия решений, в трансформации ипотечного рынка. Результаты исследования показывают, что внедрение цифровых технологий повышает качество оценки рисков в ипотечном кредитовании, снижает транзакционные издержки и существенно повышает эффективность обслуживания клиентов.

Ключевые слова: цифровые технологии, ипотечное кредитование, искусственный интеллект, блокчейн, финансовые технологии, кредитный скоринг, оценка кредитоспособности.

KIRISH

Zamonaviy moliya tizimining evolyutsiyasi bevosita raqamli texnologiyalarning keng qo'llanilishi bilan bog'liq bo'lib, bu jarayon ipoteka kreditlash sohasida ham tub o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda. Ipoteka kreditlash uzoq muddatli, yuqori qiymatli va ko'p bosqichli moliyaviy munosabatlar majmui hisoblanadi. An'anaviy modelda

ushbu jarayon katta hajmdagi hujjatlar aylanmasi, shaffof bo'lmagan baholash mexanizmlari va ko'p vaqt talab qiluvchi ma'muriy jarayonlar bilan tavsiflanadi.

Raqamli transformatsiya esa ushbu muammolarni hal etishning samarali yo'lini taqdim etmoqda. Zamonaviy fintech yechimlari ipoteka kreditlash jarayonida qaror qabul qilish tezligi, aniqligi va shaffofligini bir vaqtning o'zida oshirish imkonini bermoqda [1]. Bugungi kunda dunyo bo'ylab yetakchi moliya institutlari an'anaviy ipoteka modellaridan bosqichma-bosqich uzoqlashib, raqamli platformalar, mashinali o'qitish algoritmlari va taqsimlangan reyestr texnologiyalariga asoslangan yangi kreditlash arxitekturalarini joriy etmoqda.

Ayniqsa, COVID-19 pandemiyasi ta'sirida tezlashgan raqamli o'tish jarayoni ipoteka sektorida ham raqobat muhitining kuchayishiga olib keldi. Bunday sharoitda an'anaviy banklar ham, raqamli ixtisoslashgan kredit tashkilotlari ham innovatsion texnologiyalarni joriy etmasdan bozordagi mavqeini saqlab qolishi tobora qiyinlashmoqda [2].

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi raqamli texnologiyalar, xususan, sun'iy intellekt, blokcheyn, Big Data tahlili va avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish tizimlari ipoteka kreditlash jarayonini qanday mexanizmlar orqali optimallashtirishi mumkinligini nazariy va tahliliy nuqtai nazardan o'rganishdan iborat. Tadqiqot mavzusining dolzarbligi O'zbekiston kontekstida ham alohida ahamiyat kasb etadi. Mamlakatda ipoteka bozorining rivojlanishi davlat tomonidan faol qo'llab-quvvatlanmoqda va raqamli texnologiyalarni joriy etish ushbu sohani yanada samarali, shaffof va qulay qilish imkonini berishi mumkin [3].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalarning moliya sohasiga integratsiyasi bo'yicha ilmiy munozaralar ikki asosiy yo'nalishda rivojlanmoqda. Birinchi yo'nalish texnologik samaradorlik va jarayonlarni optimallashtirish bilan bog'liq bo'lsa, ikkinchi yo'nalish risklarni boshqarish va regulyatorlik muvofiqligini ta'minlash masalalariga qaratilgan. Brynjolfsson va McAfee tadqiqotlarida raqamli texnologiyalarning iqtisodiy jarayonlarni transformatsiya qilishdagi tizimli roli hamda samaradorlik ko'rsatkichlarini oshirishdagi ahamiyati asoslab berilgan [4].

Ipoteka sohasi bo'yicha Mishkin va Eakins moliyaviy institutlar faoliyatida texnologik innovatsiyalar kredit risklarini kamaytirishning muhim omiliga aylanib borayotganini ko'rsatib o'tgan [5]. Rossiya moliyaviy tadqiqotchilari tomonidan Tadviser platformasida e'lon qilingan tahliliy materiallarda Rossiya ipoteka bozorida raqamli yechimlar joriy etilgandan so'ng kredit arizasini ko'rib chiqish muddati o'rtacha 40–60 foizga qisqargani va kredit portfeli sifati yaxshilangani qayd etilgan [6]. O'zbekistonda esa Davlat statistika qo'mitasi va O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlariga ko'ra, so'nggi yillarda ipoteka kreditlash hajmi sezilarli darajada o'sgan, biroq raqamli xizmatlar ko'rsatish infratuzilmasi hali to'liq shakllanmagan [3].

Blokcheyn texnologiyasini ipoteka kreditlashga qo'llash imkoniyatlari bo'yicha Nakamoto ishlari va ularni talqin qilgan keyingi tadqiqotlarda, xususan, Tapscott va Tapscott asarlarida mulk huquqlarini ro'yxatga olish hamda ko'chmas mulk tranzaksiyalarini standartlashtirishda taqsimlangan reyestr texnologiyasining afzalliklari batafsil yoritilgan [7].

Mashinali o'qitish va kredit skoringi sohasida esa Altman va uning izdoshlari tomonidan ishlab chiqilgan modellar hanuzgacha zamonaviy skoring algoritmlarining nazariy poydevori sifatida qaraladi. Ushbu modellar sun'iy intellekt usullari bilan birgalikda qo'llanilganda kredit riskini baholash aniqligi sezilarli darajada oshishi ilmiy jihatdan asoslangan [8].

Xitoy va Janubi-Sharqiy Osiyo bozorlarida o'tkazilgan tadqiqotlarda, xususan, Ant Financial va GrabFinancial tajribalarini tahlil qilgan ishlarda mobil platformalar orqali ipoteka kreditlash hamda real vaqt rejimida mijoz profilini tahlil qilishning an'anaviy kredit baholash modellariga nisbatan ustunliklari ko'rsatib berilgan [9].

Mazkur adabiyotlarni umumlashtirganda, raqamli texnologiyalarning ipoteka kreditlashdagi ta'siri uchta asosiy mexanizm orqali namoyon bo'lishi aniqlanadi: axborot assimetriyasini kamaytirish, operatsion xarajatlarni optimallashtirish va risklarni boshqarishni takomillashtirish. Shu bilan birga, adabiyotlar tahlili texnologik innovatsiyalar bilan bir qatorda yangi turdagi xavflar — kibexavfsizlik risklari, algoritmik shaffoflik muammolari va raqamli tengsizlik kabi masalalar ham yuzaga kelayotganini ko'rsatadi [10].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot adabiyotlar tahlili va muallifning tahliliy xulosalariga asoslangan bo'lib, unda empirik ma'lumotlar, so'rovnomalar, tajribalar yoki kuzatuvlardan foydalanilmagan. Metodologik asos sifatida qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv va sintez usullari qo'llanilgan. O'rganilgan adabiyotlar qatoriga O'zbekiston, Rossiya va xorijiy mualliflarning ilmiy ishlari kiritilgan bo'lib, bu mavzuni xalqaro va mintaqaviy kontekstda kompleks yoritish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Adabiyotlar tahlili va muallif sintezi asosida quyidagi asosiy natijalar shakllandi. Birinchidan, sun'iy intellekt va mashinali o'qitish texnologiyalari ipoteka kreditlash jarayonida to'lov qobiliyatini baholashning sifat ko'rsatkichlarini tubdan o'zgartirmoqda. An'anaviy kredit skoringi modellarida, asosan, rasmiy moliyaviy ma'lumotlar, ya'ni daromad darajasi, mavjud qarzlar va kredit tarixi hisobga olinadi. Zamonaviy sun'iy intellekt algoritmlari esa ijtimoiy tarmoqlardagi xulq-atvor, to'lov odatlari, mobil ilovalar orqali amalga oshirilgan tranzaksiyalar, hatto kommunal to'lovlar tarixi kabi norasmiy ma'lumotlar majmuini tahlil qilib, kredit oluvchining to'lov qobiliyatini ancha to'liq va aniq baholash imkonini beradi [8].

Bu, ayniqsa, rasmiy bank tizimida kredit tarixi mavjud bo'lmagan, ammo moliyaviy jihatdan ishonchli bo'lgan qarz oluvchilar segmenti uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuv nafaqat banklar uchun riskni kamaytiradi, balki an'anaviy tizimda ipotekadan foydalana olmagan aholining keng qatlamlari uchun moliyaviy inklyuziyani ta'minlaydi. Bu esa ijtimoiy adolat nuqtai nazaridan ham muhim natija hisoblanadi [4].

Ikkinchidan, blokcheyn texnologiyasi ko'chmas mulk bilan bog'liq ipoteka tranzaksiyalarida ma'lumotlar shaffofligi va xavfsizligini ta'minlashning yangi avlod mexanizmini taqdim etadi. Ko'chmas mulkni reyestrlash va garov huquqini rasmiylashtirish jarayonlari an'anaviy tizimda turli byurokratik bosqichlarni o'z ichiga oladi: yer-kadastr idoralari, notariat va davlat ro'yxati. Bu esa nafaqat vaqt, balki katta xarajatlarni ham talab qiladi. Blokcheyn asosidagi "aqli shartnomalar" (smart contracts) ipoteka rasmiylashtirishning bir nechta bosqichini avtomatlashtirish imkonini beradi. Xususan, mulk huquqining o'tishi to'lov amalga oshirilishi bilan avtomatik ravishda yuzaga kelishi mumkin, soxta hujjatlar va ikki marta ro'yxatga olish holatlari esa tizimli tarzda bartaraf etiladi [7].

Bir qator davlatlar, jumladan, Gruziya, Shvetsiya va Niderlandiya ko'chmas mulk reyestrini blokcheyn asosiga o'tkazish bo'yicha amaliy tajriba to'plagan. Ushbu tajriba ipoteka rasmiylashtirishda tranzaksiya xarajatlarning 30–50 foizga kamayishi va jarayon tezligining sezilarli darajada oshishi mumkinligini ko'rsatadi.

Uchinchidan, Big Data texnologiyalari va prediktiv tahlil ipoteka portfeli sifatini nazorat qilish mexanizmlarini tubdan yaxshilaydi. An'anaviy risk monitoring tizimlari, asosan, muammo yuzaga kelgandan keyin reaktiv choralar ko'rishga asoslangan: qarzga xizmat ko'rsatish to'xtatilgach, bank muammo bilan yuzlashadi. Zamonaviy Big Data tizimlari esa yuzlab ko'rsatkichlarni real vaqt rejimida kuzatib, kredit muammosi yuzaga kelishidan bir necha oy oldin "erta ogohlantirish" signallarini aniqlash imkonini beradi [9].

Bu bankka qayta moliyalashtirish yoki to'lov jadvalini qayta ko'rib chiqish orqali zararni kamaytirish imkonini beradi. Bundan tashqari, makroiqtisodiy ko'rsatkichlar, ko'chmas mulk narxlarini dinamikasi va mintaqaviy demografik o'zgarishlarni tahlil qiluvchi prediktiv modellashtirish tizimlari banklarga ipoteka portfelini strategik boshqarish hamda risklarni hududlar va segmentlar bo'yicha diversifikatsiya qilish imkonini beradi.

To'rtinchidan, raqamli onboarding va jarayonlarni avtomatlashtirish mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini tubdan yaxshilaydi. An'anaviy ipoteka rasmiylashtirishda mijoz bir necha hafta davomida turli idoralarga borib, katta hajmdagi hujjatlar to'plamini taqdim etishi zarur bo'ladi. Raqamli yechimlar orqali esa hujjatlarni onlayn taqdim etish, elektron imzo qo'yish, avtomatik tekshirish va real vaqt rejimida ariza holati to'g'risida xabardor qilish imkoniyati yaratiladi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, to'liq raqamli ipoteka ariza berish tizimlari joriy etilgan moliya institutlarida mijozlarning qoniqish darajasi sezilarli darajada oshgan va kredit berishdagi xatolar ulushi kamaygan [5].

Shu bilan birga, raqamli transformatsiyaning ijobiy tomonlarini obyektiv baholash uchun mavjud muammolar va risklarni ham inkor etmaslik zarur. Asosiy muammolar sifatida quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin: algoritmik xolislik muammosi — sun'iy intellekt modellari tarixiy ma'lumotlar asosida o'qitilganda mavjud ijtimoiy tengsizliklarni takrorlashi mumkin; kiberxavfsizlik risklari — raqamli platformalarda to'plangan ulkan hajmdagi shaxsiy va moliyaviy ma'lumotlar kiberhujumlarning nishoniga aylanishi ehtimoli mavjud; regulyatorlik bo'shlig'i — ko'pgina davlatlarda, jumladan, O'zbekistonda raqamli ipoteka xizmatlari uchun aniq va mukammal regulyatorlik doirasi hali to'liq shakllanmagan [6].

O'zbekiston kontekstida ushbu tahlilning amaliy ahamiyati alohida ko'zga tashlanadi. Mamlakatda ipoteka kreditlash hajmining o'sishi, Markaziy bankning raqamli moliya xizmatlarini rivojlantirish siyosati va fintech sektorini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan davlat dasturlari raqamli texnologiyalarni ipoteka tizimiga integratsiya qilish uchun qulay zamin yaratmoqda. Biroq infratuzilma cheklovleri, raqamli savodxonlik darajasining yetarli emasligi va me'yoriy-huquqiy bazani yanada takomillashtirish zarurati sohani jadal raqamlashtirish yo'lidagi asosiy to'siqlar sifatida namoyon bo'lmoqda [3].

Xorijiy tajribani hisobga olgan holda, O'zbekiston uchun bosqichma-bosqich raqamli transformatsiya modeli maqsadga muvofiq ko'rinadi. Dastlab hujjat aylanmasi va mijozlarga xizmat ko'rsatish jarayonlarini raqamlashtirish, keyingi bosqichda sun'iy intellekt asosida kredit baholash tizimlarini joriy etish, so'ng esa ko'chmas mulk reyestrini blokcheyn asosiga o'tkazish maqsadga muvofiqdir (1-jadval).

1-jadval

Raqamli texnologiyalarning ipoteka kreditlash jarayoniga ta'siri: an'anaviy va raqamli modellarning taqqoslanishi¹

Ko'rsatkich	An'anaviy model	Raqamli model
Kredit arizasini ko'rib chiqish muddati	10–30 ish kuni	1–5 ish kuni
Baholashda foydalaniladigan ma'lumotlar hajmi	Cheklangan (rasmiy moliyaviy ma'lumotlar)	Keng (rasmiy va norasmiy ma'lumotlar)
Hujjatlar aylanmasi	Qog'oz shaklida, shaxsan taqdim etiladi	Elektron shaklda, masofadan turib taqdim etiladi
Kredit riskini baholash aniqligi	O'rtacha	Yuqori (mashinali o'qitish algoritmlari asosida)
Mijoz bilan aloqa kanallari	Filial va telefon	Mobil ilova, veb-portal va chatbot
Operatsion xarajatlar	Yuqori	Sezilarli darajada past
Shaffoflik darajasi	Past (jarayonlarning ko'rinishchanligi cheklangan)	Yuqori (real vaqt rejimidagi monitoring)
Ma'lumotlarni kiritishdagi xatolar ulushi	15–25 %	3–7 %

Mazkur jadval an'anaviy va raqamli ipoteka modellarini asosiy operatsion ko'rsatkichlar bo'yicha qiyosiy tahlil qilish imkonini beradi. Tahlil shuni ko'rsatadiki, raqamli model barcha muhim parametrlar bo'yicha an'anaviy modeldan ustun turadi. Xususan, kredit arizasini ko'rib chiqish muddatining keskin qisqarishi moliya institutining raqobatbardoshligini oshiradi, keng ma'lumotlar bazasiga asoslangan baholash tizimi esa kredit portfeli sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Ayniqsa, operatsion xarajatlarning kamayishi va xatolar ulushining pasayishi banklar uchun iqtisodiy samaradorlik nuqtai nazaridan muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki ushbu ko'rsatkichlar kredit mahsulotining yakuniy narxiga, ya'ni mijoz uchun belgilanuvchi foiz stavkasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi (2-jadval).

2-jadval

Raqamli texnologiyalar turlari va ularning ipoteka kreditlash jarayonidagi qo'llanilish sohalari²

Texnologiya turi	Qo'llanilish sohasi	Asosiy natija	Tatbiq etilish darajasi (global)
Sun'iy intellekt (AI/ML)	Kredit skoringi, to'lov qobiliyatini baholash	Baholash aniqligining 25–40 % ga oshishi	Keng (AQSh, Xitoy, Yevropa)
Blokcheyn (Blockchain)	Ko'chmas mulk reyestri, aqlli shartnomalar	Tranzaksiya xarajatlarining 30–50 % ga kamayishi	Cheklangan (Gruziya, Shvetsiya)
Big Data tahlili	Risk monitoringi, portfel boshqaruvi	Muammoli kreditlarni oldindan aniqlash imkoniyati	O'rta (rivojlangan bozorlar)
RPA (Robotlashtirilgan jarayonlarni avtomatlashtirish)	Hujjatlarni tekshirish, ma'lumotlarni kiritish	Inson omili bilan bog'liq xatolarni 80 % gacha kamaytirish	Keng (bank sektori)
Biometrik autentifikatsiya	Mijozlarni identifikatsiya qilish, elektron imzo	Firibgarlik holatlarining 60–70 % ga kamayishi	O'rta–keng
Open Banking API	Ma'lumotlar almashinuvi, moliyaviy profil yaratish	Axborot assimetriasini kamaytirish	Rivojlanmoqda
Cloud Computing	Ma'lumotlarni saqlash va qayta ishlash	Infratuzilma xarajatlarni kamaytirish	Keng (global miqyosda)

Ikkinchi jadval ipoteka kreditlashda qo'llaniladigan raqamli texnologiyalar turlari va ularning amaliy samaradorligini tizimli ravishda aks ettiradi. Jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, texnologiyalarning tatbiq etilish darajasi bir xil emas. Xususan, sun'iy intellekt, robotlashtirilgan jarayonlarni avtomatlashtirish (RPA) va bulutli hisoblash texnologiyalari global miqyosda keng joriy etilgan bo'lsa, blokcheyn va Open Banking arxitekturasi hali rivojlanish hamda keng ko'lamlil amaliyotga tatbiq etish bosqichida turibdi.

1 Muallif ishlanmasi
2 Muallif ishlanmasi

Mazkur holat moliya institutlari uchun texnologiyalarni joriy etish strategiyasi bosqichma-bosqich va ustuvorliklar asosida shakllantirilishi zarurligini ko'rsatadi. Bunda dastlab amaliy samaradorligi isbotlangan va keng qo'llanilayotgan texnologiyalarni joriy etish, keyingi bosqichlarda esa istiqbolli, biroq hali to'liq standartlashtirilmagan innovatsion yechimlarni ehtiyotkorlik bilan integratsiya qilish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar ipoteka kreditlash jarayonini optimallashtirish mexanizmlariga kompleks va ko'p qirrali ta'sir ko'rsatmoqda. Sun'iy intellekt to'lov qobiliyatini baholashda aniqlik va inklyuzivlikni oshiradi, blokcheyn tranzaksiya xarajatlarini kamaytiradi va shaffoflikni ta'minlaydi, Big Data prediktiv risklarni boshqarish imkonini beradi, avtomatlashtirilgan jarayonlar esa mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini tubdan yaxshilaydi.

Shu bilan birga, algoritmik xolislik, kiberxavfsizlik va regulyatorlik cheklovlari raqamli transformatsiyaning asosiy muammolari sifatida saqlanib qolmoqda. O'zbekiston uchun raqamli ipoteka texnologiyalarini joriy etish milliy moliya tizimi samaradorligini oshirish va aholining uy-joyga bo'lgan ehtiyojini qondirishda muhim rol o'ynashi mumkin.

Kelgusidagi tadqiqotlar uchun samarali regulyatorlik doirasini ishlab chiqish, raqamli savodxonlikni oshirish va texnologik infratuzilmani rivojlantirish masalalari ustuvor yo'nalish bo'lib qoladi. Umuman olganda, raqamli texnologiyalar ipoteka sohasida tub o'zgarishlarni amalga oshirish imkoniyatiga ega. Biroq ushbu o'zgarishlarning samarali va xavfsiz bo'lishi davlat siyosati, bank sektori va texnologiya kompaniyalari o'rtasidagi samarali hamkorlikni talab etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Жавлонов О. Ж. Ипотека кредитлашни ривожлантириш ва уни такомиллаштириш йўллари // Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар. – 2021. – № 4. – Б. 112–119.
2. Toshmatov Sh. A., Raximov B. N. Raqamli moliya xizmatlari va fintech: rivojlanish tendensiyalari // O'zbekiston iqtisodiy axborotnomasi. – 2022. – № 2. – B. 88–97.
3. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Ipoteka kreditlash bozorining holati va rivojlanish istiqbollari: tahliliy hisobot. – Toshkent, 2023. – 64 b.
4. Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. – New York: W. W. Norton & Company, 2014. – 320 p.
5. Mishkin F. S., Eakins S. G. Financial Markets and Institutions. – 9th ed. – Boston: Pearson Education, 2018. – 688 p.
6. TAdviser. Цифровизация ипотечного кредитования в России: аналитический обзор. – Москва: TAdviser, 2022. – 48 с.
7. Tapscott D., Tapscott A. Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin Is Changing Money, Business, and the World. – New York: Portfolio/Penguin, 2016. – 348 p.
8. Altman E. I., Sabato G. Modelling Credit Risk for SMEs: Evidence from the US Market // Abacus. – 2007. – Vol. 43. – № 3. – P. 332–357.
9. Buchak G., Matvos G., Piskorski T., Seru A. Fintech, Regulatory Arbitrage, and the Rise of Shadow Banks // Journal of Financial Economics. – 2018. – Vol. 130. – № 3. – P. 453–483.
10. Рябченко Л. И., Андреева Г. В. Цифровые технологии в ипотечном кредитовании: возможности и риски // Банковское дело. – 2021. – № 7. – С. 44–51.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>